

"İthalatın serbest bırakılması kontrat devirlerinin alternatifi olarak görülmemeli"

PETFORM Yönetim Kurulu Başkanı Nusret Cömert, GAS&POWER'in doğal gaz piyasasının dünü, bugünü ve geleceğine ilişkin sorularını yanıtladı. Piyasada tam anlamıyla bir rekabetin oluşabilmesi için kontrat devri veya miktar devrinin devamının çok önemli olduğunu belirten Cömert, "Bir taraftan kontrat devirlerine devam edilirken, diğer taraftan da ithalat serbestisinin paralel bir biçimde yürütülmesi gerekir. İthalatın serbest bırakılması kontrat devirlerinin alternatifi olarak görülmemelidir" dedi.

Murat Fırat

PETFORM Yönetim Kurulu Başkanı Nusret Cömert

PETFORM'un faaliyetlerinden kısaca bahseder misiniz?

PETFORM'u 2000 yılının Eylül ayında kurduk. Derneği kurma amacımız da; petrol ve doğal gaz arama, üretim ve iletim alanlarında sektörel bir birlik oluşturmak ve bu alanda yürütülen çalışmalara katkıda bulunmaktır. Geride bıraktığımız 8 yıl zarfında PETFORM çok gelişti. Şu anda yerli ve yabancı seçkin şirketlerden oluşan 28 üyemiz var. PETFORM içerisinde Arama-Üretim Grubu ve Gaz Grubu olmak üzere iki çalışma grubumuz bulunmaktadır. Bu çalışma grupları, düzenli olarak toplantılar yapıp her iki alanda ayrı ayrı çalışmalar yapıyor ve sektörün gelişimine katkıda bulunabilmek için bir takım fikirler üretmeye çalışıyorlar. Bu fikirler daha sonra PETFORM Yönetim Kurulu tarafından ilgili otoritelere sunuluyor.

PETFORM'un kurulduğu 2000 yılından bu yana geçen 8 sene içerisinde doğal gaz piyasasında yaşanan gelişmeleri nasıl değerlendiriyorsunuz?

Doğal gaz piyasasının liberalizasyonu, bir anlamda 2001 yılında çıkan 4646 sayılı Doğal Gaz Piyasası Kanunu ile başlamış oldu. PETFORM da, 4646 sayılı Kanun'un hazırlık aşamasında çok önemli katkılarda bulundu. 2001 yılında, 4646 sayılı Kanun'un çıkmasının hemen akabinde, 4628 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu çıktı. Her iki kanunun çıkması, sektörlerin liberalizasyonunun başlangıcı açısından çok önemli birer aşamayıydı. Kanunların çıkarılmasının yanı sıra Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu'nun (EPDK) kurulması da bir diğer önemli gelişmeydi. EPDK'nın kurulmasını müteakip doğal gaz dağıtımını özelleştirilmesi, serbestleştirilmesi ve geliştirilmesinde çok önemli adımlar atıldı. Bu, çok iyi bir başlangıçtı ve serbest piyasa hedefi açısından da çok önemli bir gelişmeydi. Ancak liberalizasyonun çok önemli bir unsuru da arzın liberalizasyonudur. Arzın liberalizasyonu için de 4646 sayılı Kanun, Türkiye'nin mevcut kontratlarını da göz önüne alarak, bir yöntem ortaya koymuştu.

Buna göre, 'kontrat devri' ya da 'miktar devri' olarak adlandırılan doğal gaz devirleri ile çoklu ikmalciye geçilmesi için ilk adımın atılması öngörülmüştü. Kanun, BOTAŞ'ın elindeki kontratları, her yıl yüzde 10'dan az olmamak üzere, kontrat ya da miktar devri yoluyla devretmesi, 2009 yılına gelindiğinde BOTAŞ'ın yüzde 20'lik bir pazar payına sahip olması ve BOTAŞ'ın ayrıştırılmasını öngörülmüştü. Kontrat devirleri süreci içerisinde ilk ihale yapıldı ve 4 şirket ihaleyi kazandı. İhaleyi kazanan şirketlerden bir tanesi de 2007 yılının Aralık ayında ithalat ve toptan satışa başladı. Kısa bir süre içerisinde diğer şirketler de ikmale başlayacaklar. Bunların hepsi tarihi birer adımdır.

PETFORM olarak, yeni ihalelerle ikmalci sayısının hızla arttırılmasını arzu ediyoruz. Buradaki temel amaç; sınırdaki doğal gazın doğal gaz ile rekabetinin (gas to gas competition) sağlanması ve ülke içerisinde doğal gaz ikmalcilerinin tam bir serbest rekabet ortamı içerisinde doğal gazı nihai tüketicilere arz etmesidir. Serbest rekabetin, nihai tüketiciye maliyet etkin, çevreci, sürdürülebilir bir enerji arzının sağlanması yönündeki faydaları gayet açık. Çoklu ikmalci olmadıkça da bu rekabetin sağlanması imkansız.

Geleneksel noktada doğal gazın doğal gaz ile rekabetinin başladığını söyleyebilir miyiz?

Bu rekabetin ülke içerisinde başladığını memnuniyetle söyleyebilirim. Bugün çoklu ikmalcilerin piyasaya girişi sağlanıp rekabet ortamı yaratılırsa, önümüzdeki dönemde bunun etkileri gazın gaz ile rekabeti biçiminde yaşanır. Bu anlamda geleneksel noktayı memnuniyet verici olarak nitelendiriyoruz. İhaleyi kazanan şirketlerin tamamı PETFORM üyesidir. Diğer şirketler de devreye girdikten sonra sürecin öni daha da açılacaktır.

Yeni ithalatçıların sisteme girişiyle hem ŞİD hem de tarifeler konusunda bir takım sorunlar yaşanmaya başladı. Sistemin şu

anda sağlıklı bir biçimde işlediğini düşünüyor musunuz?

Elektrik ve doğal gaz gibi sektörlerde bir şebeke ve bu şebekenin de belirli bir yük dengesi içerisinde çalışma mecburiyeti vardır. Bu ise, çoklu ikmalci ve çoklu tüketicilerin var olduğu durumlarda gerekli bir haldir. Yani ülke içerisindeki doğal gaz borularının belirli bir kapasitesi var. İletimde belirli bir basıncın altına ya da üzerine inilip çıkılmamalı. Bu da nominasyonlarla sağlanabilir. Bilindiği gibi Türkiye'de çoklu giriş ve çıkış noktaları mevcut. Taahhütler dedikimiz ithalatçı ve/veya toptan satıcılar, giriş ve çıkış noktalarında günlük, aylık ve yıllık olarak hem ikmalcilerine hem de taşıyana nominasyonlarını bildirirler. Bildirilen bu nominasyonlar ile de denge sağlanır. Nominasyonların tutturulmaması halinde şüphesiz bir takım dengesizlikler oluşacaktır. Bu dengesizlikler de fiyat ve kapasiteye ilişkin bir takım yaptırımlarla caydırıcı hale getirilmeye çalışılmıştır. Şüphesiz bunlar, çalışan bir piyasada uygulanması gereken şeyler. Ancak bizimki gibi yeni kurulmakta olan piyasalarda bir takım geçiş dönemleri tanınarak daha yavaş bir geçiş sağlanması gerekmektedir. EPDK'ya, yaptıkları değişikliklerle bunun önünü açtıkları için PETFORM olarak teşekkür ediyoruz.

ŞİD üzerinde oldukça uzun bir süredir çalışıyor. Bu konuda PETFORM olarak görüşlerimizi zaman zaman ortaya koyuyoruz. PETFORM olarak bir geçiş sürecinin gerekliliğini her zaman vurguladık ve Mart 2007'de gerçekleştirdiğimiz "1. Taahhütler Forumu"nda görüşlerimizi gerek EPDK gerekse de BOTAŞ yetkililerine ilettilik. Geleneksel noktada PETFORM üyelerinin önerdiği şekilde tam anlamıyla bir geçiş dönemi ortaya konulmuş değil. Ancak önerilerimiz doğrultusunda bir takım esneklikler sağlanarak en azından başlangıç aşamasında sistemin işleme sağlanmış oldu. Bu ay sonunda gerçekleştirmeyi planladığımız "2. Taahhütler Forumu"nda da bundan sonraki süreçteki sorunları masaya yatıracağız.

GAS.POWER

Nusret Cömert'in dikkat çeken cümleleri

- **Temel amaç; sınırdaki doğal gazın doğal gaz ile rekabetinin (gas to gas competition) sağlanması**
- **2009 yılına kadar BOTAŞ'ın pazar payının yüzde 20'ye çekilmesi hedefinin gerçekleştirilmesinin artık çok zor olduğunu hepimiz biliyoruz.**
- **PETFORM olarak, piyasa oluşuncaya kadar şeffaf ve maliyet esaslı bir fiyatlandırma mekanizmasının işletilmesinin çok önemli olduğunu düşünüyoruz.**
- **Yİ, YİD ve kamu santralleri pazarın 3'te 1'ine yakınını oluşturuyor. Bunları kısa vadede ulaşılabir pazarlar olarak görmüyoruz.**
- **OSB sınırları içerisinde kalan serbest tüketicilerin de ikmalcilerini serbestçe seçme özgürlükleri olması gerektiğini düşünüyoruz.**
- **Bir taraftan kontrat devirlerine devam edilirken, diğer taraftan da ithalat serbestisinin paralel bir biçimde yürütülmesi gerekir.**
- **Milli menfaat tartışmasının sürdüğü her dakika Türkiye'nin milyarlarca dolarlık ithal petrol faturası nedeniyle menfaatinin biraz daha aşındığını görüyoruz; tartışılması gereken asıl mesele budur.**
- **PİGM'in Kanun'da öngörüldüğü şekilde bir 'düzenleyici kuruluş' olarak etkin bir yapıya kavuşması için kamu tüzel kişiliğini ve idari ve mali özerkliği haiz özel bütçeli bir kuruluş haline getirilmesi gerektiğini düşünüyoruz.**